

Kevätkäen kukkumisesta

Käen sanotaan tuovan suven sanoman, pääskyn päivän lämpimän. Entisaikaan uskottiin käen olevan ladattu mitä erilaisimmilla pahoilla voimilla ja sen ensimmäisen kukunnan linkoavan voimat ympäristön vahingoksi.

Jos käki kukkuu keväällä kovin aikaisin, sanottiin sen kukkuvan "hallaa hankeen, leipää lehteen js viljavuotta varpuun". Vanhaa vappua vietettiin vasta 13. päivän touko-kuuta, jolloin kuitenkin täytyi jo kesän alkaa. Ihmisille oli tärkeää se ilmansuunta mistä käki kukkui. Käki oli pahalla puolella jos ääni kuului pohjoisesta. Lintu nimettiin sen mukaan mistä kevätukunta kaikui – lännen käki oli ilon käki, idän käki hädän käki, pohjoisen käki surun tai kuolon käki ja etelän käki viljakäki tai voikäki.

Kerrotaan, että erityisen turmiollisesti käen ensimmäiset kukunnat vaikuttivat ihmisiin jotka eivät olleet vielä ehtineet ko. päivänä syödä. Jos kyseessä oli talon isäntä, hän ei sinä keväänä voinut itse kylvää peltojaan kuivuuden uhatessa. Kansallisrunoilija Eino Leinon "Yökehräjä"-kokelman voi ymmärtää paremmin muistaessaan käen merkityksen.

Paitsi ihmisiin, voi käki vaikuttaa eli lumota koko luomakunnan. Jos taikuutta haluttiin tehdä sammakoiden, käärmeiden, muurhaisten tai kalojen kanssa, ne oli muistettava ottaa jo ennen käen kukkumista – muutoin taiat olivat tehotomia. Käen pilausvoiman pystyi kuitenkin estämään se, joka oli ehtinyt sinä päivänä nauttia edes pienen palan leipää. Etenkin maaseudulla oli tavallista vanhusten varata vuoteensa viereen jo edellisehtoon pienen leipäpalan seuraavan päivän aamukukuntaa kestämään. Jos kuitenkin ääni kantautui korviin odottamattomasti, uskottiin että pelastava teko oli purra viheriöitsevän puun oksaa tai kuorta. Puun tiedettiin sen sijaan kuivuvan syksyyn mennessä.

Myös säätä ennustettiin käen kukunnasta. Äänen kuuluessa "päiväsydännä", seurasi siitä kylmät säät. Yöllä kukkuva käki tiesi taas suotuisia kesäilmoja. Jos käki vuorokauden ajasta riippumatta kukkui lähellä taloa, ennusti se aikaisia halloja ja varmaa katovuotta.

Pahoista voimistaan huolimatta käen uskottiin omaavan ennustajan lahjat. Neidot kyseivätkin ennen jännittyneenä käeltä kuinka

Käiden rääkää

KÄKI

"Käki kukkuu keuhkosta sinisäntänsä."

Jo on kausis koki tullut, ja kesän mukana vat, että kiiki syyskesällä muuttuu haukaksi, sillä tulvat mones monet muuttolivat kankaan etelän se on kovi varusbankin aikainen. Se sydän.

Leike Kuuromykkäin lehdestä v. 1928
digi.kansalliskirjasto.fi

Linkki lehteen aukeaa kuvaa klikatessa.

monta vuotta elivät vielä naimattomina. Kukin yksittäinen kukunta merkitsi yhtä vuotta neitinä. Rohkeimmat uskalsivat kysyä kukuntojen määrästä myös jäljellä olevia elinvuosiaan, niin ikään yksi kukunta merkitsi yhtä vuotta.

Erityisesti lappalaiset ja skandinaavit uskoivat, että keväällä jos hiipi sen puun juurelle jossa käki kukkui ja pystyi siinä riisuutumaan ilman että käki lensi pois, sai esittää kolme toivomusta jotka kaikki toteutuivat vuoden varrella. Ruotsissa taas sanottiin hiipijästä keh-keytyvän etevä lapsenpäästäjä eli kättilö, jos hän riisuutumisen sijaan syleili puuta käen pelästymättä.

Käen kesän sanottiin olevan lyhyt, koska sen uskottiin nielaisevan ensimmäisen ohrantähkän joka muutti äänen kahahtelevaksi. Kukkuminen lakkasi ja lintu muuttui haukaksi, palatesaan kuitenkin taas seuraavana vuonna alkuperäisessä asussaan "yhtä mahtivoimaisena ja salaperäisenä kuin ennenkin".

Kustaa Vilkuna [Kotiliesi:1929:1]